

Kirsten Wevers
Arts M&G/IZB
RAC symposium
2-6-2022

Maatregelen tegen teken bij groeninrichting en -beheer

Disclosure belangen

- Geen (potentiële) belangenverstrengeling
- Dit project werd mede mogelijk gemaakt door subsidie vanuit het RIVM regiobudget

Inhoud

- Aanleiding en doel project
- Methoden
- Resultaten: evidence based en uitvoerbare maatregelen
- Dilemma's

Laatste nieuws

25 april 2022

Bericht uitgebracht door Wageningen University en het RIVM

Tien jaar Tekenradar: 80.000 tekenbeetmeldingen, kans op tekenbeet in Drenthe het hoogst

Door 80.000 tekenbeetmeldingen in 10 jaar via Tekenradar.nl weten we nu dat je in Drenthe de grootste kans hebt op een tekenbeet. Snel een teek verwijderen halveert de kans op de ziekte van Lyme. Ook weten we beter hoe we de ziekte van Lyme kunnen herkennen. Vanaf nu kunnen mensen wekelijks aangeven of ze gebeten zijn. Daardoor is binnenkort op elk moment zichtbaar wat de actuele kans op een tekenbeet is.

Precies tien jaar geleden lanceerden het RIVM en Wageningen University Tekenradar.nl: het citizen science-netwerk voor onderzoek naar en voorlichting over tekenbeten en de ziekte van Lyme.

[Tekenbeet melden →](#)

[Rode ring of vlek melden →](#)

[Andere vorm van Lyme melden →](#)

Aanleiding

- Aandacht voor tekenoverdraagbare aandoeningen
  - 1,5 miljoen tekenbeten / jaar
  - 27.000 mensen met ziekte van Lyme / jaar
- Toename recreatie in groen (www.cbs.nl)
- Aandacht voor persoonlijke preventieve maatregelen
- 2016: Bundeling van wetenschappelijk onderzoek, waaronder preventieve maatregelen tegen teken bij groeninrichting en -beheer

Doel

- Wetenschappelijke kennis over maatregelen bij groeninrichting en -beheer beschikbaar maken voor advisering door GGD'en
- Met deze kennis: proactieve benadering van gemeenten en andere organisaties
- Maatregelen: evidence based en praktisch uitvoerbaar

Ontwikkelpoject

Handreiking voor GGD-medewerkers om gemeenten en andere organisaties te adviseren over preventieve maatregelen bij groeninrichting en -beheer

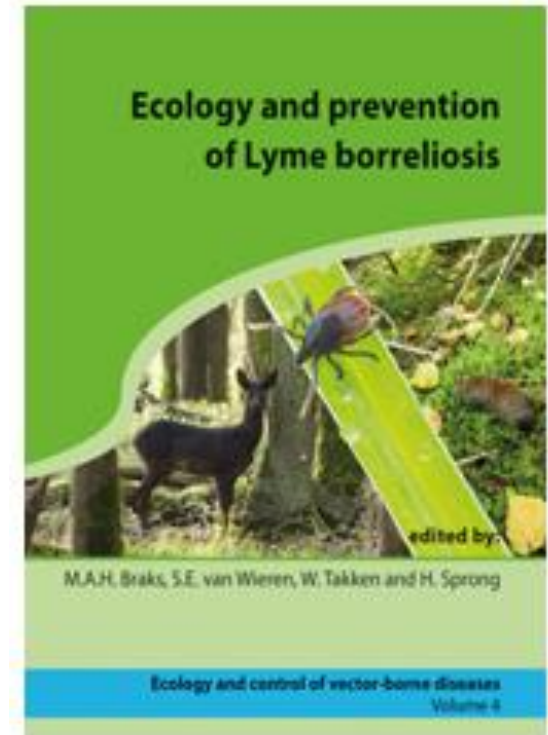
Methode: inventarisatie maatregelen in praktijk

- Inventarisatie bij gemeenten, Staatsbosbeheer, natuurcamping en waterschap (telefonische interviews)

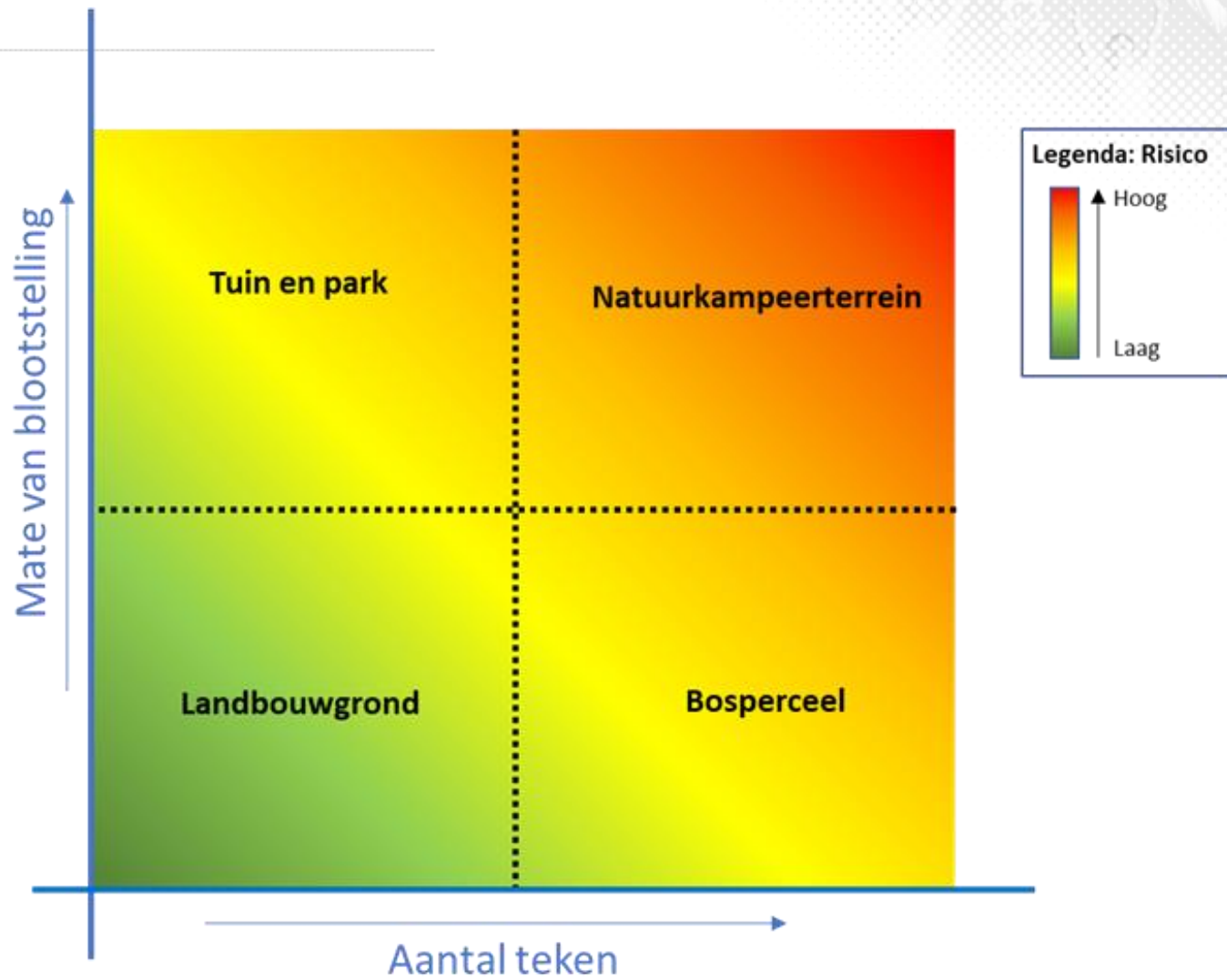
Methodie: selectie evidence-based maatregelen

- Selectie van evidence-based maatregelen
- Gezien geringe onderbouwing: beoordeling door expert-panel (RIVM, WUR)
- Beoordeling op uitvoerbaarheid
  - panelbijeenkomst met gemeente en waterschap
  - schriftelijke reactie van gemeente en natuurcamping

Resultaat evidence based maatregelen

- Inventarisatie organisaties
  - Laag bewustzijn van mogelijke rol in tekenpreventie
  - Informeren bezoekers, preventie van medewerkers
- Literatuur: 20 mogelijk effectieve maatregelen
- Expert-opinion: 5 effectieve maatregelen (breed toepasbaar)
- Mate van effect niet bekend, grootste effect in hoogrisicogebied

Bron: Marita Braks

Maatregel 1: Voorlichting bezoekers in groen

- Bewust maken van / herinneren aan belang van persoonlijke bescherming en controle na bezoek
- Herhaling van de boodschap op specifieke locaties
- Informeren (niet waarschuwen)

Maatregel 2: Korthouden begroeiing

- Korthouden begroeiing < 10 cm:
  - Minder mogelijkheid tot overstap teek op mens
  - Minder schaduw en vochtigheid
- Waar?
  - Langs smalle bospaden
  - Picknick-, recreatie en speelplekken in hoogrisicogebieden
  - Niet zinvol bij gazons in parken (geen strooisellaag, zon)

Maatregel 3: Strooisellaag voorkomen of verwijderen

- Plantenresten verwijderen of toepassen zand of verharding (tegels, grind, schelpen, boomschors):

- Minder vochtig microklimaat

- Waar?

- Picknick-, recreatie en speelplekken in natuurgebieden of aan bosrand
- Verwijderen bestaande strooisellagen niet uitvoerbaar

Maatregel 4: Reeën weren uit gebied

- Reeën uitrasteren met omheining (ca. 1,8m):
  - Hoe groter het aantal reeën, hoe groter het aantal teken
- Waar?
  - Effectief in kleine gebieden met reeën:
    - < 1 hectare
    - Onderzoek naar gebieden tot 3 hectare
  - Bijvoorbeeld op natuurcamping

Maatregel 5: 'Sheep mopping'

- Wegvangen van teken met kudde schapen (evt. behandeld met bestrijdingsmiddel)
  - Effectief om tijdelijk (weken-maanden) teken aantallen te verminderen
- Waar?
  - Wandelpaden, beperkt open gebieden (camping, recreatiegebied, festivalterrein)
  - Nadelen: uitwerpselen, kosten

Resultaat uitvoerbaarheid

- Pannelbijeenkomst: alle maatregelen uitvoerbaar, maar
  - Andere belangen spelen mee (biodiversiteit, natuurbeleving)
  - Proportionaliteit (kosten, tijdsinvestering)

Dilemma's

- Mate van wetenschappelijke onderbouwing van de maatregelen
  - Risicoreductie niet te kwantificeren
  - Sterk afhankelijk van het type gebied

- Proportionaliteit en andere belangen
  - Biodiversiteit, natuurbeleving, klimaatadaptatie

home messages

- <https://www.rivm.nl/regionale-infectieziektebestrijding/regionale-arts-consulenten-rac/rac-projecten>
- 5 effectieve maatregelen, grootste effect hoogrisicogebieden
- neem andere belangen en proportionaliteit mee

Vraag

- Proactieve advisering richting gemeenten en andere organisaties: hoe pakken we dat aan?
- Best practices?

Met dank aan

Projectgroep: Judith Buitenhuis (MMK), Jennie Odink (IZB)

Adviesgroep/experts: AMPHI, Marieta Braks (RIVM),
Fedor Gassner, Toos Waegemaekers (RIVM), Helen Esser
(WUR), Arnold van Vliet (WUR)

Alle deelnemende organisaties